

QUẢN TRỊ TÀI SẢN TRÍ TUỆ TRONG DOANH NGHIỆP THƯƠNG MẠI: THÁCH THỨC VÀ CHIẾN LƯỢC*

PHẠM THỊ MAI KHANH**

LÊ GIANG NAM***

Ngày nhận bài: 17/7/2024 Ngày thẩm định: 01/8/2024 Ngày duyệt đăng: 20/9/2024

Tóm tắt: Trong bối cảnh toàn cầu hóa và cạnh tranh ngày càng khốc liệt, tài sản trí tuệ đã trở thành một yếu tố then chốt, quyết định sự tồn tại và phát triển của doanh nghiệp. Doanh nghiệp thương mại, với đặc thù hoạt động mua bán và phân phối sản phẩm, phải đối mặt với nhiều thách thức liên quan đến việc bảo vệ và khai thác tài sản trí tuệ. Bài viết trình bày những thách thức mà các doanh nghiệp thương mại phải đối mặt trong việc quản trị tài sản trí tuệ nói chung và quyền sở hữu nói riêng, đặc biệt là trong bối cảnh kinh tế số và toàn cầu hóa, từ đó đề xuất các chiến lược quản trị hiệu quả, giúp doanh nghiệp xác định, bảo vệ và tối ưu hóa giá trị từ các tài sản trí tuệ của mình.

Từ khóa: doanh nghiệp thương mại; quản trị tài sản trí tuệ; tài sản trí tuệ

1 Vai trò của quản trị tài sản trí tuệ đối với doanh nghiệp

Trong bối cảnh cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư và sự phát triển kinh tế số, mô hình tăng trưởng kinh tế chuyển từ chiều rộng sang chiều sâu, với cạnh tranh giữa các doanh nghiệp chủ yếu về nội lực và hàm lượng trí tuệ trong sản phẩm/dịch vụ. Tài sản trí tuệ trở thành loại tài sản quan trọng cho doanh nghiệp và nền kinh tế. Là tài sản

vô hình phát sinh từ trí tuệ và sự sáng tạo, tài sản trí tuệ gồm các quyền và lợi ích sáng tạo được bảo vệ bởi pháp luật, bao gồm bằng sáng chế, quyền tác giả, nhãn hiệu, kiểu dáng công nghiệp, bí mật kinh doanh⁽¹⁾. Tài sản trí tuệ mang lại nhiều lợi thế kinh doanh và trở thành nhân tố quan trọng trong cạnh tranh. Nếu không quản trị tài sản trí tuệ thích hợp, doanh nghiệp sẽ không thể phát triển bền vững. Quản trị tài sản trí tuệ là một lĩnh vực quản trị với những nội dung và biện pháp căn bản tương đồng với quản trị tài sản, nhưng cần bổ sung các khía cạnh đặc thù thích hợp. Quản trị tài sản trí tuệ tập trung vào việc phát hiện, đăng ký và bảo vệ các quyền sở hữu trí tuệ, giám sát, ngăn chặn xâm phạm và khai thác giá trị thông qua cấp phép hoặc nhượng quyền. Ngược lại, quản trị tài sản bao gồm cả tài sản hữu hình và tài sản tài chính, với

(*) Bài báo này là sản phẩm của đề tài khoa học và công nghệ cấp cơ sở của Trường Đại học Ngoại thương, “NTDN2023-01”

(**) TS, Trường Đại học Ngoại thương, Cơ sở 2 tại Thành phố Hồ Chí Minh

(***) TS, Trường Đại học Ngoại thương, Cơ sở 2 tại Thành phố Hồ Chí Minh

các hoạt động, như: lập kế hoạch và kiểm soát hoạt động mua bán, vận hành; bảo trì, sửa chữa và quản lý hiệu suất đối với tài sản hữu hình; đầu tư và quản lý rủi ro đối với tài sản tài chính⁽²⁾. Để quản trị tài sản trí tuệ thành công, cần hiểu rõ đặc tính, nội dung, hình thức tồn tại của từng loại tài sản và nắm vững các điều kiện nội tại, ngoại cảnh thuận lợi cũng như các thách thức, từ đó xây dựng chiến lược phù hợp. Quản trị tài sản trí tuệ bao gồm ba nội dung chính (1) nhận diện tài sản trí tuệ giúp xác định và đánh giá giá trị kinh tế của các tài sản; (2) bảo vệ tài sản trí tuệ bảo đảm các quyền này được đăng ký và thực thi hợp pháp, đồng thời giám sát để phát hiện và xử lý xâm phạm; (3) khai thác tài sản trí tuệ tập trung vào việc cấp phép, nhượng quyền và phát triển sản phẩm mới để tối ưu hóa giá trị kinh tế⁽³⁾. Quyền sở hữu trí tuệ thúc đẩy tạo ra giá trị từ tài sản trí tuệ. Nhiều nghiên cứu đã chỉ ra rằng, quản trị tài sản trí tuệ chiến lược có tác động tích cực tới kết quả kinh doanh và vị thế doanh nghiệp, đặc biệt các doanh nghiệp vừa và nhỏ⁽⁴⁾. Nghiên cứu của Liên minh châu Âu chỉ ra rằng, doanh nghiệp vừa và nhỏ có quyền sở hữu trí tuệ tạo ra doanh thu cao hơn 68% so với doanh nghiệp không có quyền sở hữu trí tuệ. Thành công của các doanh nghiệp tăng trưởng cao trong khu vực này thường đến từ đầu tư vào sáng tạo, bảo vệ quyền sở hữu trí tuệ và mở rộng thị trường quốc tế. Doanh nghiệp nộp ít nhất một đơn đăng ký bảo hộ quyền sở hữu trí tuệ có khả năng tăng trưởng 21% trong ba năm và 10% khả năng trở thành doanh nghiệp tăng trưởng cao⁽⁵⁾.

2. Đặc điểm của các doanh nghiệp thương mại

Hoạt động thương mại là hoạt động nhằm mục đích sinh lợi, bao gồm mua bán hàng hóa, cung ứng dịch vụ, đầu tư, xúc tiến thương mại và các hoạt động nhằm mục đích sinh lợi khác⁽⁶⁾. Hoạt động thương mại có vai trò quan trọng trong phát triển kinh tế, giúp lưu thông, thúc đẩy phát triển hàng hóa

trên thị trường, đáp ứng yêu cầu của người tiêu dùng, là cầu nối giữa sản xuất và người sử dụng. Các doanh nghiệp thương mại, với chức năng chính là mua bán và phân phối sản phẩm, đóng vai trò quan trọng trong chuỗi cung ứng. Các doanh nghiệp này thường hoạt động trong môi trường cạnh tranh cao, đòi hỏi khả năng thích ứng linh hoạt với biến động thị trường. Đặc điểm nổi bật của doanh nghiệp thương mại bao gồm sự đa dạng về sản phẩm và dịch vụ, từ hàng hóa hữu hình, như máy móc, thiết bị, vật phẩm, đến các dịch vụ vô hình, như tư vấn và hỗ trợ kỹ thuật; mạng lưới kinh doanh rộng khắp, bao gồm các mối quan hệ với đối tác, nhà cung cấp và khách hàng, nhằm tối ưu hóa kênh phân phối và mở rộng phạm vi hoạt động. Đặc biệt, doanh nghiệp thương mại cần chú trọng đến dịch vụ khách hàng, bảo đảm niềm tin và xây dựng thương hiệu trong lòng khách hàng thông qua trải nghiệm mua sắm và dịch vụ hậu mãi. Sự phát triển của công nghệ và thương mại điện tử cũng đóng vai trò quan trọng trong việc nâng cao hiệu quả hoạt động và mở rộng thị trường cho các doanh nghiệp thương mại.

3. Thách thức đối với doanh nghiệp thương mại trong quản trị tài sản trí tuệ

Với việc đa dạng hóa sản phẩm, thị trường, tham gia vào thương mại điện tử, quản trị tài sản trí tuệ trong doanh nghiệp thương mại đối mặt với nhiều thách thức.

Thứ nhất, thách thức về nhận thức và khả năng nhận diện các tài sản trí tuệ. Nhiều doanh nghiệp chưa nhận thức đầy đủ về tầm quan trọng của tài sản trí tuệ. Công bố của Tổ chức Sở hữu trí tuệ thế giới cho thấy, một trong những vấn đề cản trở việc quản trị tài sản trí tuệ hiệu quả của các doanh nghiệp vừa và nhỏ là thiếu nhận thức về các tài sản trí tuệ mà họ sở hữu hoặc tiềm năng kinh tế của chúng⁽⁷⁾. Điều này hạn chế khả năng cạnh tranh và đổi mới, dẫn đến thiếu đầu tư và xây dựng chiến lược quản trị tài sản trí tuệ hiệu quả. Nhiều doanh nghiệp chưa xác định các loại tài sản trí tuệ đang nắm giữ và hiểu về cơ chế bảo

hộ. Hệ thống pháp luật sở hữu trí tuệ bảo hộ một số đối tượng như quyền tác giả, sở hữu công nghiệp, giống cây trồng, với các cơ chế bảo hộ khác nhau, như bảo hộ tự động, thông qua đăng ký hoặc sử dụng. Đối với các tài sản trí tuệ chưa được pháp luật bảo hộ, doanh nghiệp cần xây dựng cơ chế tự bảo vệ, như bí mật kinh doanh. Thiếu hiểu biết về các cơ chế này có thể khiến doanh nghiệp khó quản trị tài sản trí tuệ hiệu quả. Đào tạo và nâng cao nhận thức cho nhân viên về giá trị và cách bảo vệ tài sản trí tuệ là một thách thức lớn, đòi hỏi sự cam kết từ lãnh đạo doanh nghiệp.

Thứ hai, thách thức pháp lý và bảo vệ tài sản trí tuệ. Quá trình đăng ký và bảo hộ tài sản trí tuệ, như nhãn hiệu, kiểu dáng công nghiệp, bằng sáng chế,... thường phức tạp và tốn kém, gây nản lòng cho các doanh nghiệp. Ngoài ra, khi tham gia vào thương mại quốc tế, do tính lãnh thổ của luật sở hữu trí tuệ, với các quy định pháp lý khác nhau ở mỗi quốc gia gây khó khăn đáng kể cho việc đăng ký và bảo vệ tài sản trí tuệ ở nhiều thị trường. Số hóa, internet và thương mại điện tử cũng tạo ra những thách thức mới đối với bảo vệ tài sản trí tuệ khi việc xâm phạm sở hữu trí tuệ vượt ra khỏi biên giới quốc gia, hành vi xâm phạm có thể được thực hiện dễ dàng với chi phí không đáng kể, khó xác định danh tính chủ thể xâm phạm⁽⁸⁾. Sự gia tăng đáng kể của hàng hóa giả mạo về sở hữu trí tuệ và hàng hóa xâm phạm quyền sở hữu trí tuệ cũng khiến các doanh nghiệp phải đối mặt với nguy cơ mất doanh thu và thiệt hại danh tiếng. Việc phát hiện và xử lý xâm phạm quyền sở hữu trí tuệ đòi hỏi sự đầu tư lớn về nguồn lực pháp lý và tài chính. Ví dụ, vào năm 2020, Amazon, một trong những nhà bán lẻ trực tuyến lớn nhất thế giới, đã phải xử lý hơn 02 triệu vụ vi phạm quyền sở hữu trí tuệ⁽⁹⁾.

Thứ ba, thách thức về chi phí và nguồn lực. Quản trị tài sản trí tuệ yêu cầu chi phí đáng kể, bên trong gắn với đào tạo nhân viên, xây dựng hệ thống chính sách, thể chế thúc

đẩy đổi mới, sáng tạo và tôn trọng tài sản trí tuệ; bên ngoài bao gồm việc đăng ký bảo hộ, duy trì và bảo vệ quyền tài sản trí tuệ. Đối với doanh nghiệp thương mại quy mô vừa và nhỏ, khi danh mục sản phẩm và dịch vụ thay đổi theo thời gian, nguồn lực hạn chế làm việc đầu tư vào tài sản trí tuệ trở thành gánh nặng tài chính. Tối ưu hóa chi phí trong khi bảo đảm hiệu quả bảo vệ tài sản trí tuệ là bài toán khó. Năm 2020, Amazon chi hơn 700 triệu USD và huy động hơn 10.000 nhân viên để giải quyết hàng giả và bảo vệ quyền sở hữu trí tuệ, phát triển công cụ công nghệ và hợp tác với các cơ quan chức năng trên toàn cầu⁽¹⁰⁾. Alibaba - tập đoàn thương mại điện tử hàng đầu Trung Quốc, đối mặt với thách thức tương tự, đã chi hơn 01 tỷ RMB (khoảng 160 triệu USD) trong 2 năm 2013 - 2014 cho bảo vệ tài sản trí tuệ trên các nền tảng, như Taobao và Tmall⁽¹¹⁾.

Thứ tư, thách thức trong quản lý và khai thác. Sau khi đăng ký bảo hộ, việc quản lý hiệu quả và khai thác tối đa giá trị từ tài sản trí tuệ đòi hỏi doanh nghiệp phải có chiến lược rõ ràng và hệ thống quản lý chặt chẽ để giám sát, cập nhật, định giá, đánh giá hiệu quả của tài sản trí tuệ. Bên cạnh đó, việc sử dụng tài sản trí tuệ để tạo ra giá trị kinh tế thông qua các hoạt động, như cấp phép, nhượng quyền và hợp tác phát triển, cũng yêu cầu kỹ năng và kinh nghiệm quản lý cao. Sự lớn mạnh của Amazon được cho là dựa trên việc khai thác thành công rất nhiều các bằng sáng chế, trong đó bằng sáng chế thanh toán trực tuyến bằng một cú click chuột (cấp năm 1999) giúp tăng doanh số 28% và bảo đảm cho công ty một khoản phí lixăng trị giá 01 triệu USD ngay trong năm đầu được cấp⁽¹²⁾. Các bằng sáng chế điện toán đám mây giúp duy trì tốc độ tăng trưởng nhanh chóng của nền tảng Amazon Web Service (AWS) (ví dụ, năm tài chính 2018, AWS đã mang lại doanh thu 7,9 tỷ USD và thu nhập hoạt động 2,2 tỷ USD, tăng 41% so với 2017, đóng góp hơn 60% tổng thu nhập của Amazon⁽¹³⁾).

4. Chiến lược quản trị tài sản trí tuệ đối với các doanh nghiệp thương mại

Những thách thức kể trên đối với các doanh nghiệp thương mại đòi hỏi sự cam kết mạnh mẽ từ lãnh đạo doanh nghiệp, sự hợp tác và nỗ lực của toàn bộ nhân viên để xây dựng một chiến lược quản trị tài sản trí tuệ toàn diện và hiệu quả. Gắn với 03 mảng chính: (1) nhận diện tài sản trí tuệ, (2) bảo vệ tài sản trí tuệ và (3) khai thác tài sản trí tuệ, để xây dựng và thực hiện chiến lược quản trị tài sản trí tuệ hiệu quả, các doanh nghiệp thương mại cần thực hiện các bước sau:

Thứ nhất, đánh giá và xác định tài sản trí tuệ hiện có. Doanh nghiệp cần thiết lập quy trình chính thức để tập hợp, ghi nhận, kiểm kê sản phẩm trí tuệ mới được tạo ra hoặc có được. Qua quá trình này, doanh nghiệp có thể phát hiện những tài sản trí tuệ tiềm năng chưa được bảo vệ và quyết định phương thức bảo vệ (ví dụ: bảo vệ sáng chế theo cơ chế bảo mật bí quyết kỹ thuật hay đăng ký bảo hộ độc quyền sáng chế, bảo vệ bao bì hàng hóa qua cơ chế quyền tác giả hay đăng ký bảo hộ kiểu dáng công nghiệp,...). Doanh nghiệp cũng cần đánh giá, phân loại định kỳ các tài sản trí tuệ. Việc thường xuyên đánh giá giá trị và hiệu quả của các tài sản trí tuệ giúp doanh nghiệp điều chỉnh chiến lược sử dụng và bảo vệ phù hợp, góp phần thực hiện chiến lược kinh doanh. Các công cụ để thực hiện nhiệm vụ này bao gồm kiểm toán tài sản trí tuệ (*IP Audit*), lập bản đồ tài sản trí tuệ (*IP Map*) và thẩm tra tài sản trí tuệ (*IP Due Diligence*)⁽¹⁴⁾. *IP Audit* kiểm tra và phân tích các quyền sở hữu trí tuệ hiện có, xem xét hồ sơ pháp lý và các hoạt động bảo vệ. *IP Map* sử dụng công cụ trực quan hóa để tạo sơ đồ của các tài sản trí tuệ, giúp hiểu rõ cấu trúc và mối quan hệ của chúng. *IP Due Diligence* rà soát chi tiết tài liệu liên quan đến sở hữu trí tuệ, xác minh tình trạng pháp lý và đánh giá các hợp đồng chuyển giao quyền sở hữu trí tuệ. *IP Audit* thường

được sử dụng để kiểm tra định kỳ tài sản trí tuệ hoặc chuẩn bị cho tranh chấp pháp lý. *IP Map* hỗ trợ lập kế hoạch chiến lược và quản lý tài sản trí tuệ, xác định khoảng trống và cơ hội trong bảo vệ và khai thác tài sản trí tuệ⁽¹⁵⁾. *IP Due Diligence* được sử dụng trong giao dịch mua lại và sáp nhập để bảo đảm tài sản trí tuệ của bên bán được chuyển giao hợp pháp và không có vấn đề pháp lý tiềm ẩn⁽¹⁶⁾.

Thứ hai, đăng ký và bảo vệ tài sản trí tuệ một cách có chiến lược. Doanh nghiệp cần thiết lập quyền sở hữu trí tuệ đối với các tài sản trí tuệ đủ điều kiện bảo hộ ở các thị trường tiêu thụ tiềm năng. Khi đăng ký quyền sở hữu công nghiệp tại quốc gia khác, doanh nghiệp có thể lựa chọn đăng ký tại từng quốc gia hoặc qua hệ thống đăng ký quốc tế. Để giảm bớt áp lực tài chính, doanh nghiệp nên đăng ký qua các hệ thống quốc tế, như Hệ thống Madrid cho nhãn hiệu, Hệ thống Hague cho kiểu dáng công nghiệp, Hệ thống PCT cho bằng sáng chế. Những hệ thống này cho phép doanh nghiệp nộp đơn với văn phòng quốc tế của Tổ chức Sở hữu trí tuệ thế giới (WIPO), chọn đăng ký tại nhiều quốc gia, mà không cần thực hiện từng bước riêng lẻ, giúp tiết kiệm thời gian và chi phí, bảo đảm bảo vệ rộng rãi và đồng bộ trên phạm vi quốc tế. Đăng ký quốc tế cũng giúp doanh nghiệp dễ dàng theo dõi, bảo đảm duy trì, gia hạn các quyền sở hữu trí tuệ theo quy định để tránh mất quyền do quên hạn. Đối với tài sản trí tuệ cần tự bảo vệ, như bí mật kinh doanh, doanh nghiệp cần áp dụng các biện pháp bảo mật. Trong nền kinh tế số, doanh nghiệp phải thực thi các biện pháp kiểm soát truy cập và xác thực người dùng nghiêm ngặt. Doanh nghiệp cần sử dụng các thỏa thuận bảo vệ bí mật khi thảo luận với nhân viên, đối tác, nhà thầu và nhà cung cấp tiềm năng. Cần kết hợp các điều khoản bảo mật và quyền sở hữu trí tuệ vào các thỏa thuận lao động, chính sách của doanh nghiệp, thỏa thuận với nhà cung cấp

và đối tác, phân định rõ kỳ vọng và trách nhiệm liên quan đến việc xử lý và bảo vệ quyền sở hữu trí tuệ. Các điều khoản về tài sản trí tuệ trong hợp đồng thương mại như trách nhiệm/miễn trách đối với xâm phạm tài sản trí tuệ của bên thứ ba, trách nhiệm bảo vệ tài sản trí tuệ, trách nhiệm bảo mật, quy định chống bộc lộ trước và sau khi kết thúc hợp đồng, phạm vi chuyển quyền sử dụng,... cần được thiết kế gắn với điều khoản phạt vi phạm hợp đồng và giải quyết tranh chấp.

Thứ ba, sử dụng và khai thác các tài sản trí tuệ một cách hiệu quả. Thương mại hóa tài sản trí tuệ là khâu quan trọng trong chu trình sáng tạo trí tuệ, giúp doanh nghiệp thu hồi chi phí tạo dựng và phát triển tài sản trí tuệ, đồng thời tái đầu tư để sáng tạo mới. Qua đó, giá trị tài sản trí tuệ tăng, nâng cao vị thế và giá trị thị trường của doanh nghiệp. Tài sản trí tuệ không có giá trị thương mại nếu không được thương mại hóa hiệu quả và không tạo dựng uy tín cho hàng hóa/dịch vụ. Khai thác nội bộ, tận dụng tài sản trí tuệ để cải tiến sản phẩm, dịch vụ và quy trình kinh doanh giúp doanh nghiệp nâng cao năng suất và năng lực cạnh tranh. Doanh nghiệp có thể hợp tác với các doanh nghiệp khác để cùng phát triển các dự án chung, thực hiện các thỏa thuận chia sẻ lợi nhuận hoặc liên doanh. Chuyển nhượng hoặc chuyển giao quyền sử dụng để tạo thu nhập cũng là một phương thức quan trọng. Thông qua việc cấp phép sử dụng, nhượng quyền kinh doanh, doanh nghiệp có thể mở rộng mạng lưới phân phối mà vẫn kiểm soát chất lượng và hình ảnh thương hiệu. Doanh nghiệp cần bảo đảm các hợp đồng cấp phép được soạn thảo chi tiết, bao gồm các điều khoản về phạm vi, thời hạn, phí cấp phép và điều kiện chấm dứt hợp đồng⁽¹⁷⁾.

Thứ tư, xây dựng cơ chế quản lý rủi ro liên quan đến tài sản trí tuệ. Trong điều kiện nguồn lực hạn chế, việc ngăn chặn xâm phạm tài sản trí tuệ bởi bên thứ ba nên là ưu tiên của doanh nghiệp. Trong bối

cảnh thương mại điện tử, doanh nghiệp cần áp dụng biện pháp bảo mật kỹ thuật số, sử dụng công nghệ giám sát và phân tích để phát hiện và xử lý kịp thời hành vi vi phạm tài sản trí tuệ trên các nền tảng số. Trí tuệ nhân tạo có thể cải thiện việc phát hiện vi phạm qua công cụ giám sát tự động, và công nghệ blockchain tạo hồ sơ không thể thay đổi, giúp theo dõi nguồn gốc và quyền sở hữu tài sản trí tuệ. Khi đưa sản phẩm ra thị trường, để đối phó với hàng giả và hàng xâm phạm quyền sở hữu trí tuệ, tăng cường niềm tin và sự trung thành của khách hàng, doanh nghiệp có thể sử dụng công nghệ, như: (1) QR code giúp quét mã và truy xuất thông tin sản phẩm; (2) công nghệ SMS với mã số xác thực ẩn dưới lớp tráng bạc; (3) chip Jeptags kết nối với GPS để truy xuất nguồn gốc hàng hóa. Doanh nghiệp cần kế hoạch đối phó với xâm phạm tài sản trí tuệ, bao gồm cảnh báo pháp lý, thương lượng và kiện tụng nếu cần. Để bảo vệ trước rủi ro tài chính liên quan đến tranh chấp, doanh nghiệp nên xem xét bảo hiểm tài sản trí tuệ, bao gồm: (1) bảo hiểm vi phạm, trang trải chi phí nếu bị kiện vì xâm phạm quyền sở hữu trí tuệ; (2) bảo hiểm thực thi, giảm bớt chi phí khi theo đuổi hành động pháp lý chống lại đối tượng xâm phạm quyền.

Thứ năm, đào tạo và nâng cao nhận thức về sáng tạo và tài sản trí tuệ trong doanh nghiệp. Doanh nghiệp nên tổ chức đào tạo về tài sản trí tuệ cho nhân viên để nâng cao nhận thức về tầm quan trọng, cách thức ghi nhận, bảo hộ và khai thác tài sản trí tuệ. Cần xây dựng văn hóa khuyến khích sáng tạo và đổi mới để tạo thêm nguồn cung tài sản trí tuệ. Khi xây dựng các chính sách và quy trình rõ ràng về quản lý và bảo vệ tài sản trí tuệ trong doanh nghiệp, các nội dung như nhận diện, xác lập và ghi nhận quyền đối với các tài sản trí tuệ, tổ chức quản lý và khai thác các tài sản trí tuệ cần đi kèm với cơ chế phân bổ lợi ích do các tài sản trí tuệ mang lại.

5. Kết luận và khuyến nghị đối với doanh nghiệp thương mại của Việt Nam

Ở Việt Nam, quản trị tài sản trí tuệ chưa có trong hoạt động quản trị kinh doanh của hầu hết doanh nghiệp, kỹ năng quản trị tài sản trí tuệ còn hạn chế. Khảo sát của Cục Sở hữu trí tuệ cho thấy, doanh nghiệp nhỏ không cần bộ phận chuyên trách về sở hữu trí tuệ, hoặc coi đây là công việc của phòng pháp chế hay hành chính. Hầu hết doanh nghiệp chỉ quan tâm đến việc đăng ký nhãn hiệu, tên hay logo, mà ít chú trọng quản trị tài sản trí tuệ⁽¹⁸⁾. Khảo sát của Sở Khoa học và Công nghệ Thành phố Hồ Chí Minh năm 2019 với gần 4.000 doanh nghiệp cho thấy, chỉ 1,63% có nhân sự được đào tạo về tài sản trí tuệ và 2,25% có quy định nội bộ về quản lý tài sản trí tuệ. Đặc biệt, chỉ 0,66% doanh nghiệp hạch toán tài sản trí tuệ vào giá trị tài sản cố định vô hình trên bảng cân đối kế toán⁽¹⁹⁾. Doanh nghiệp kinh doanh thương mại, đối mặt với nhiều thách thức, từ sự phức tạp pháp lý, những khác biệt luật pháp quốc tế, gia tăng xâm phạm tài sản trí tuệ, khó khăn trong thực thi quyền, đến sự phát triển nhanh chóng của công nghệ và thương mại điện tử, cần đầu tư vào đào tạo, phát triển chiến lược quản lý tài sản trí tuệ hiệu quả và sử dụng công nghệ để bảo vệ và khai thác giá trị từ tài sản trí tuệ. Chiến lược quản trị tài sản trí tuệ cần tập trung vào xác định, bảo vệ, khai thác và tối ưu hóa giá trị tài sản trí tuệ, tạo lợi thế cạnh tranh bền vững và thúc đẩy phát triển lâu dài □

⁽¹⁾ Tổ chức Sở hữu trí tuệ thế giới (WIPO) (2024), *Understanding Intellectual Property*, <https://www.wipo.int/about-ip/en/>

⁽²⁾ Asset Management Academy (2024), *What is Physical Asset Management*, <https://www.am-academy.com/what-is-physical-asset-management/> (truy cập ngày 25/7/2024)

⁽³⁾, ⁽⁷⁾ và ⁽⁸⁾ WIPO (2006), *IP Assets Development and Management: A Key Strategy for Economic Growth*, www.wipo.int

⁽⁴⁾ WIPO (2006), *IP Assets Development and Management: A Key Strategy for Economic Growth*, www.wipo.int; WIPO (2019), *Innovation Driving Human Progress*, www.wipo.int; United Nations, Asian and Pacific Centre for Transfer of Technology - APCTT (2022), *Intellectual Property Management and Technology Licensing - Guide for Policymakers and Managers of Research and Development Institutes*, <https://apctt.org>

⁽⁵⁾ European Union Intellectual Property Office - EUIPO (2022), *Intellectual Property SME Scoreboard*, www.euiipo.europa.eu

⁽⁶⁾ Khoản 1 Điều 3 Luật Thương mại năm 2005

⁽⁹⁾ và ⁽¹⁰⁾ Amazon (2021), *Amazon releases its first Brand Protection Report*, <https://www.aboutamazon.com/news/company-news/amazon-brand-protection-report>

⁽¹¹⁾ Reuter (2014), *Alibaba spent \$161 million fighting fakes since 2013*, <https://www.reuters.com/article/business/alibaba-spent-161-million-fighting-fakes-since-2013-idUSKBN0K10K3/>

⁽¹²⁾ Unal và Park (2023), *Fewer Clicks, More Purchases*, *Management Science Journal*, <https://doi.org/10.1287/mnsc.2023.4716>

⁽¹³⁾ Columbus (2019), *10 Charts That Will Change Your Perspective Of Amazon's Patent Growth*, <https://www.forbes.com/sites/louiscolombus/2019/07/21/10-charts-that-will-change-your-perspective-of-amazons-patent-growth/>

⁽¹⁴⁾ APEC, Institute for International Studies and Training (2010), *Strategic Intellectual Asset Management for Emerging Enterprise*, ISBN 978-981-08-7477-3, www.apec.org

⁽¹⁵⁾ WIPO (2023), *Understanding Intellectual Property Maps*, <https://www.wipo.int/about-ip/en/>

⁽¹⁶⁾ Damodaran (2013), *IP Asset Management, IP Audit and Due Diligence*, <https://www.wipo.int/>

⁽¹⁷⁾ WIPO (2015), *Successful Technology Licensing*, www.wipo.int

⁽¹⁸⁾ Cục Sở hữu trí tuệ (2021), *Doanh nghiệp nhỏ và vừa ở Việt Nam: vấn đề quản trị tài sản trí tuệ*, https://ipvietnam.gov.vn/nguyen-cuu-ao-tao/-/asset_publisher/3KJODm0i3vkr/content/doanh-nghiep-nho-va-vua-o-viet-nam-van-e-quan-tri-tai-san-tri-tue (truy cập ngày 20/5/2024)

⁽¹⁹⁾ Kiều Anh (2021), *Doanh nghiệp vừa và nhỏ vẫn thờ ơ với tài sản trí tuệ*, <https://khoaocphattrien.vn/thoi-su-trong-nuoc/doanh-nghiep-vua-va-nho-van-tho-o-voi-tai-san-tri-tue/20210418113144426p882c918.htm> (truy cập ngày 01/3/2024)